

SELEVCIA

AD CALYCADNVM

Sayı IV - 2014

OLBA KAZISI YAYINLARI

SELEVCIA AD CALYCADNVM IV

Olba Kazısı Serisi IV

Olba Kazısı Serisi IV
SELEVCIA AD CALYCADNVM IV

Seleucia ad Calycadnum, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Nisan ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, giriş sayfalarında belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia ad Calycadnum* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia ad Calycadnum* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia ad Calycadnum, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Nisan ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, 7. sayfada belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia ad Calycadnum* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia ad Calycadnum* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Murat Özyıldırım
Tuna Akçay

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Salim Aydıöz
Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Gülgün Koroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Scott Redford
Prof. Dr. Aygül Süel
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Fikret Yegül
Doç. Dr. Sedef Çokay-Kepçe
Doç. Dr. Hacer Sibel Ünal
Doç. Dr. Mehmet Fatih Yavuz
Yrd. Doç. Dr. Figen Çevirici-Coşkun
Yrd. Doç. Dr. Merih Ereğ
Yrd. Doç. Dr. Fikret Özbay
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Murat Özgen
Yrd. Doç. Dr. Sema Sandalcı
Yrd. Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Dr. Vujadin Ivanisevic

Seleucia ad Calycadnum
Olba Kazısı Serisi IV
Sayı: 4

ISSN: 2148-4120

Kapak Tasarım

Tuna Akçay

Yazışma Adresi

Okt. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü, 33342,
Mersin - Türkiye
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
e- posta: ozyildirimmurat@gmail.com

Adres

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 12/A
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02
www.homerbooks.com
e-mail: homer@homerbooks.com

Baskı

Altan Basım San ve Tic. Ltd.
100. Yıl Mah. Matbacılar Sitesi No: 222/A,
Bağcılar/İstanbul
Sertifika No: 11968

Dağıtım

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 12/A
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02

Hellenistik Dönemdeki Güçler Dengesi Arasında Pamphlyia'da Bir Liman Kenti: Side
Erkan İznik

11

Roma'da Krallık Dönemi: Kralın Belirlenmesi
Efrumiye Ertekin - Sehergül Gül

39

Arkeolojik Veriler ve Tarihsel Olaylar Işığında Olba'da Yerleşimin Son Bulması
Emel Erten

57

Rodon: Olba'dan Bir Roma İmparatoruna Gönderilen Elçi
Mustafa H. Sayar

73

Olba'daki Tapınak Cepheli Kaya Mezarı
Tuna Akçay

79

Kirşu'dan (Meydancıkale/Kilikia) Yüksek/Kabarık Torus'lu İki Kaide ve Anadolu
Mimarlık Tarihi Açısından Değerlendirmesi

Deniz Kaplan

95

Bithynia Sütunlu Lahitleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme
Safiye Aydın

113

Mısır'da Phokaia Kolonizasyonu
Sabri Arıcı

135

Direkli Cave: The Significance of Fire and Female Figurines in the Paleo-Landscape
during the Epi-paleolithic Period

Cevdet Merih Ereğ

151

Kars Müzesi'nden Bir Grup Son Tunç Çağı Seramiğinin Değerlendirilmesi
Ayhan Yardımcıel - Şüheda Ablak

165

Alahan Manastırı Kiremit Örnekleri Arkeometrik Çalışmaları
Ali Akın Akyol - Yusuf Kağan Kadioğlu - Murat Özyıldırım

175

PRAEFATIO

Olba Kazıları Serisi'nin süreli yayını *Seleucia ad Calycadnum* dergisinin dördüncü sayısını 2014 yılında okurlarımıza sunmaktan mutluluk duymaktayız. Dergimiz öncelikli olarak Mersin Silifke Olba'da sürdürdüğümüz arkeolojik kazılar sırasında elde edilen sonuçların bilim dünyasına duyurulmasını amaçlamaktadır. Ancak, bunun yanında arkeoloji, eskiçağ dilleri ve kültürleri, eskiçağ tarihi, sanat tarihi konularında yapılan özgün çalışmalara da yer vermektedir. Emeklerini bizimle paylaşan yazarlarımıza, bilgileri ve uzmanlıklarıyla bizleri aydınlatan hakemlerimize şükran borçluyuz. Homer Kitabevi sahibi, dostumuz Aşen Boylu'ya, derginin yayına hazırlanma sürecinin tüm detaylı çalışmalarını gerçekleştiren Sinan Turan'a teşekkürlerimizi sunarız.

Meslektaşlarımızın katılımlarıyla 2011 yılından başlayarak kesintisiz olarak yayınlanan dergimizin gelecekte de yaşamını sürdürebilmesini sağlayacak katkı ve desteklerinizi beklemekte olduğumuzu duyururuz.

Editörler:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Murat Özyıldırım (Klasik Filolog, MA)

Tuna Akçay (Arkeolog, MA)

PREFACE

We are glad to present the fourth issue of the journal *Seleucia ad Calycadnum* of Olba Excavations Series to our followers in 2014. The main aim of the journal is to publish the results of ongoing archaeological excavations at Mersin Silifke Olba to the scientific world. Nevertheless, the journal also includes original studies on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art. We would like to express our gratitude to our authors for their contributions and, to our reviewers for enlightening us with their knowledge and expertise. We thank our friend Ayşen Boylu, owner of Homer Books and Sinan Turan, who managed all the detailed work related to the actual publication of the journal.

We would like to announce that we expect our colleagues' assistance and support in maintaining the publication of our journal, which has been continuously published since 2011.

Editors:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Murat Özyıldırım (Classical Philologist, MA)

Tuna Akçay (Arcaeologist, MA)

Olba Kazısı Serisi IV
SELEVCIA AD CALYCADNVM

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia ad Calycadnum, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. *Seleucia ad Calycadnum*, arkeoloji, eskiçağ dilleri ve kültürleri, eskiçağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayımlar.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto, baş harfleri büyük harf, metin 10 punto, dipnot ve kaynakça 9 punto ile yazılmalıdır. Çalışmada ara başlık varsa, bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında 9 punto olarak ve en az iki yüz sözcük ile yazılmalıdır. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır.
Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.

Olba Excavations Series
SELEVCIA AD CALYCADNVM

Scope

Seleucia ad Calycadnum is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. Seleucia ad Calycadnum features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the name of the article, should be of size 9 points and the minimum word count is 200 words. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows:
Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given.

Kars Müzesi'nden Bir Grup Son Tunç Çağı Seramiğinin Değerlendirilmesi

Ayhan Yardımcıel - Şüheda Ablak*

Özet

Doğu Anadolu İlk Tunç Çağı'nın başlarında Mezopotamya ve Kuzey Suriye daha sonrasında Erken Transkafkasya Kültürü'nün etkisi altına girmiştir. Bu nedenle Doğu Anadolu Tunç Çağı Erken Hurri kültürü ile temsil edilmektedir. Bu dönem seramik repertuarı ise Karaz Seramiği olarak tanımlanmaktadır. Seramik geleneği zaman içerisinde, coğrafyanın genişliğinin de kaynaklanan sebepler ile farklılıklar gösterebilmektedir. Hurri kültür etkisi Transkafkasya'dan Urmiye Gölü'ne, Amik Ovası ve Suriye-Filistin bölgelerine kadar uzanmaktadır. Son Tunç Çağı Doğu Anadolu için aynı zamanda siyasi ve kültürel anlamda yeni gelişmelerin de yaşanmaya başladığı dönemdir. Geç Tunç Çağı'nın sonlanmasına sebep olan Ege Göçleri Orta Anadolu'yu doğrudan etkileyip Hitit İmparatorluğu'nu yıkılış sürecini başlatmıştır. Hitit İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla birlikte Kuzeye doğru ilerlemeye başlayan Assur Krallığı ile bu dönemde Doğu Anadolu'da var olan Hurri beylikleri arasında çekişme başlamıştır. Bu gelişmeyle alakalı olarak Doğu Anadolu Bölgesi Ege Göçleri'nden dolayı yoldan etkilenmiştir. Kars Müzesi'ne, Iğdır'dan satın alma yoluyla getirilen Son Tunç Çağı seramikleri, öncesinde Karaz sonrasında Aras Boyalıları ve yivli seramikler gibi Hurri kültürünün Son Tunç Çağı'nda meydana getirdiği kültürel gelişmelerdendir. Bu seramikler Hurri varlığının Iğdır ve Kars bölgesinde temsil edildiği bilgisini bizlere vermekle birlikte bölgenin diğer kültür bölgeleri ile ilişkisini açıklaması açısından da önemlidir. Bu çalışmada tanıtılan toplam altı parçadan oluşan bu seramik örnekleri günlük kullanım kaplarından oluşan, boyasız örnekleri içermektedir.

* Ayhan Yardımcıel (MA), Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskiçağ Tarihi doktora öğrencisi, E-posta: ayhanyardimcel@gmail.com ve Uzm. Şüheda Ablak (MA), E-posta: suheda-smsr@hotmail.com.

Anahtar Kelimeler: Hurri, Tunç Çağı, Kars, Iğdır, seramik.

Abstract

Eastern Anatolia, gets at the beginning of the early Bronze age under the influence of Mesopotamia and Northern Syria, later early trans-Caucasian Culture. For this reason, in the Early bronze age Hurrian culture is represented in the Eastern Region. During this period they have used ceramic culture, that is defined as the Kaya Ceramics. The ceramics used of culture in time is upon the size of the geography shows varieties. Hurrian cultural influence goes from lake Urmia to Transcaucasia, from Amik and Syria to Palestinian areas. At the same time for the last Bronze Age Eastern political and cultural new developments started to occur. Aegean Migration affected the Central Anatolian directly and destroyed the Hittite Empire. With the collapse of the Hittite Empire, starting to move towards the North with the Kingdom of Assyria during this period, there is contention among the Hurrian principalities in Eastern Anatolia. This development as influenced by the Aegean Migrations from Eastern Anatolia region indirectly. From Iğdir, Kars Museum, the purchase brought through the Last bronze age ceramics, Aras Painted and grooved ceramics such as Hurrian culture over the last ahead of Karaz after the bronze age used are the cultural developments. These ceramics are represented in Kars, Iğdir and they are also important as giving us the information about the existence of the Hurrian in this region and their relationship between other regions. These Six ceramics are designed for everyday life in General unpainted ceramics.

Key Words: Hurrian, bronze age, Kars, Iğdir, pottery.

Tunç Çağı Terminolojisi

Tunç Çağı veya Bakır Çağı terimi bazen birbirlerinin yerine kullanılmaktadırlar, bununla birlikte belli kazı merkezlerindeki tabakalaşmaya bağlı olarak ve Mezopotamya kronolojisine paralel bir tanımlama yapabilmek amacıyla bazı değişik adlandırmalar da yapılmıştır. Ancak bunların hepsi özellikle tarih ve arkeoloji bilimleriyle uğraşmayanlar için bir kavram karmaşasına yol açmaktadır.

Çağ taksimatı kavramı insanın şekillendirerek kullandığı aletler ile yakın paralellik gösterdiğinden hareket eden, Danimarkalı müzeci, C.J. Thomsen müzeye getirilen aletlerin hammaddelerini kıstas olarak alıp

Taş, Tunç ve Demir olarak *Üçlü Çağ Taksimatı* olarak bilinen sınıflama sistemini ortaya atan ilk kişi olmuştur¹. Daha sonra bilim adamları tarafından yeni görüşler ve öneriler ile çağ taksimatı düzenlenmeye çalışılmıştır. 1865 yılında J. Lubbock Taş çağının yeni düzenleme ile iki kısma ayırmış, sonrasında ise Paleolitik ve Neolitik kavramlarını bilim dünyasına kazandırmıştır. Bir süre sonra iki bölüm arasına Mezolitik olarak adlandırılan üçüncü bir bölüm yerleştirilmiştir². Tunç Çağı ile Neolitik Çağ arasına ise Kalkolitik olarak isimlendirilen bir geçiş çağı yerleştirilmiş ve Tunç çağı İlk-Orta ve Son Tunç olarak üç bölüme ayrılmıştır.

Tunç Çağı ile birlikte Anadolu'nun özellikle Doğu ve Güneydoğusunda önemli kültürel değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Bunların başında ise ölü gömme gelenekleri gelmektedir. Daha önce Anadolu'da görülmemiş olan oda mezar geleneğine bu dönemde rastlanmaktadır³. Bununla birlikte Van Gölü civarında yapılan araştırmalar yeni yerleşim yerlerinin bu dönemle birlikte kurulmaya başladığını göstermektedir⁴. Bu değişim genel olarak Kafkasların güneyi, Kuzeybatı İran ve Doğu Anadolu'da gözlemlenmiştir⁵. Hemen hemen bütün Tunç Çağı yerleşmelerinin üzerine Erken Demir Çağı yerleşmeleri kurulmuştur. Bu durum olası bir göç olgusunu akla getirmektedir⁶. Bölgede Tunç Çağı ile ilgili bilgi veren önemli merkezler; Karaz, Pulur, Güzelova, Sos Höyük ve Bayburt ve Keban barajı kurtarma kazı alanlarıdır⁷.

Orta Tunç Çağı başlarında yaklaşık MÖ 2000 yıllarında Doğu Anadolu'da bin yılı aşkın bir süredir var olan ve devam eden yerleşik yaşam biçiminde bir değişiklik meydana gelmiş ve höyük tarzı yerleşmeler tenhalaşmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak yine bölgenin değişik bölümlerinde farklı kültürel gelişmeler meydana gelmiştir. Kars, Ardahan, Iğdır, Ağrı, Van ve Bitlis illerinin içinde bulunduğu Doğu Anadolu'nun kuzey kesimlerinde değişim en radikal biçimiyle hissedilmiştir. Göçebe tarzı bir yaşam biçimi ortaya çıkmıştır.

Bu dönemde insanlar tamamen göçebe bir yaşam biçimini idame etmeye başlamış, küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ön plana çıkmıştır.

1 Harmankaya 2008, 7.

2 Harmankaya 2008, 8.

3 Yılmaz 2006, 57.

4 Erdem 2006, 47.

5 Şenyurt 2005, 19.

6 Şenyurt 2005, 20.

7 Balkaya 2009, 22.

Bunun için ise ot ihtiyacının karşılanabildiği yüksek kesimler yaşam için ideal merkezler olmaya başlamıştır. Yine seramik tarzında meydana gelen değişiklikler ile sanatsal ürünler yerine, günlük hayatta kullanılan fazla özenilmemiş, kaba astarlı mallar üretilmeye başlanmıştır. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde inceleme fırsatı bulduğumuz ve çalışmamıza dâhil ettiğimiz seramikler bu belirttiğimiz durumu doğrular niteliktedir. Genel olarak bu dönemde bölgede var olan Hurri kültürü üç dönem halinde incelenmektedir.

Erken Transkafkasya Kültürü'nün 1. Evresi MÖ 3250-2650

Erken Transkafkasya Kültürü'nün 2. Evresi MÖ 2650-2300

Erken Transkafkasya Kültürü'nün 3. Evresi MÖ 2300-1750 tarihleri arasında kapsamaktadır⁸.

Yukarıda bahsettiğimiz değişiklikler bu bağlamda Erken Transkafkasya Kültürü'nün üçüncü evresi içerisinde meydana gelen değişikliklerdir. Bu evrenin sonunda yaklaşık beş yüz yıllık bir aradan sonra yeni bir organizasyon olan Erken Demir Çağı Beylikler dönemi başlamıştır.

Iğdır'ın Tarihi Coğrafyası

Iğdır ili Ağrı Dağı çöküntü alanı içerisinde yer alan ova içinde kurulmuş ortalama rakımı 850 metre civarında olan yıllık sıcaklığı daha fazla donlu gün sayısı daha az olan bir ildir. Iğdır Kars istikametinde Hanlar Geçidi coğrafyasın önemli geçitlerinden birisidir⁹. Iğdır Doğubeyazıt arasında bulunan Pamuk Geçidi ve Çilli geçitleri de diğer önemli geçitlerdendir. Bu geçitler ayrıca coğrafyalar arasındaki iklimsel kültürel ayrımları da ortaya koymaktadırlar.

Bu çalışmada tanıtılan seramiklerin geldiği yer olan Iğdır'ında içinde bulunduğu Doğu Anadolu, her zaman Kafkaslar, İran, Suriye ve Mezopotamya arasında önemli bir merkez olmuştur¹⁰. Doğu Anadolu, Türkiye'de en sert iklim koşullarının hüküm sürdüğü bölgedir. Kışları uzun ve yağışlı yazlar ise sıcak ve kurak geçmektedir. Bölge iklimi yaklaşık 7000 yıldır önemli bir değişikliğe uğramamıştır¹¹. Dolayısıyla bu veri geçmiş hakkında bizlere birçok bilgi sunabilmektedir. Hemen hemen aynı iklimin yaşanmasına bağlı olarak, muhtemelen aynı ürünlerin yetiştirildiği bir coğrafyadan bahsedilebilir. Ancak coğrafya

8 Kozbe 1989, 533.

9 Ablak 2011, 6.

10 Özfirat 2001, XI.

11 Erdem 2009, 15.

içinde, lokal bazı bölgelerde farklı iklimsel ve fiziki şartların var olduğunu da gözden kaçırmamak gerekmektedir. Orta Aras Havzası'na tekabül eden Iğdır Ovası diğer ismiyle Sürmeli Çukuru bu bölgelerden birisidir. Ova 867 ortalama rakımı ile Türkiye'nin en yüksek dağı olan 5347 rakımlı Büyük Ağrı Dağı ile komşu konumdadır. Bahsi geçtiği üzere 7000 yıla yakın bir süre zarfında kırılgan bir iklim özelliği görülmediğinden dolayı arkeolojik veriler ışığında Tunç ve Demir Çağı ekonomisi hakkında da bilgi edinebiliriz.

Tarım için en önemli ihtiyaç şüphesiz sudur. Bölge için önemli olan su kaynaklarından birisi şüphesiz Aras Nehri'dir. Herodotos, Aras Nehri'ni Medya'nın (Medler) sınır nehri olarak göstermektedir¹². Yine Herodotos, ünlü eserinde Kyros'un Babil'i zaptettikten sonra Massaget'ler için bir sefer niyetinde olduğundan bahsederken, Massaget'lerin tanyerinin ağardığı ve güneşin doğduğu yönde, Arax'ın diğer tarafında oturduklarını anlatır¹³.

Iğdır Ovası, Pasinler Ovası ve kısmen Doğubayazıt Ovası gibi verimli ve yaşam koşulları açısından önemli ovaları içinde barındıran Aras Havzası, Eskiçağ'da özellikle Ağrı Dağı'nın püskürttüğü lavlar ile Iğdır Ovası'nın (Sürmeli Çukuru) birleştiği yerde birçok höyük ve kale yerleşmesinin meydana gelmesine olanak sağlamıştır.

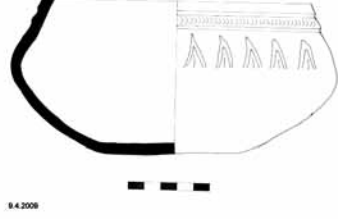
Bu bölgedeki kaleler genellikle eteklerinde birer nekropol de barındıran kompleks yapılar olarak düşünülebilir. Dolayısıyla Kars ve Iğdır için önemli bir su kaynağı olan Aras Nehri coğrafi özelliğinin yanı sıra havzasının stratejik noktalarında barındırdığı kaleleri ile de ünlüdür. Bu kaleler Tunç Çağı'nda da yoğun olarak kullanılmışlardır.

Sonuç olarak; Aras Nehri'nin can verdiği Orta Aras Havzası (Iğdır Ovası), İlk Tunç Çağı'ndan itibaren bölgede var olan Hurri kültürünün kale, höyük ve seramik verileriyle temsil edildiği bir coğrafyadır. Çalışma konumuz olan seramikler, Son Tunç Çağı'nda bölgede varlığını sürdürmüş olan Hurri kültürünün ürünleridir.

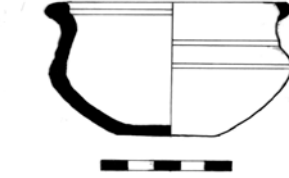
12 Darkot 1997, 544.

13 Herodotos I. 201.

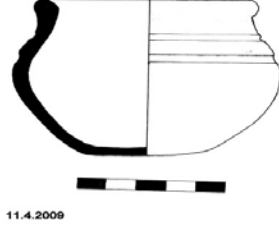
Levhalar

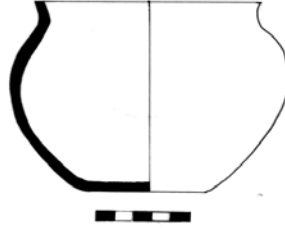
Envanter No	9.4.2009
Yeri	Iğdır-Meekli
Dönemi	Son Tunç
Ölçüleri	Ölçüleri: Ağız Çapı 16,5 Genişlik 9 cm.
Renk Kodu	Gri 7.5 YR N4/ hamurlu
Astar	Hamurunun renginde astarlı

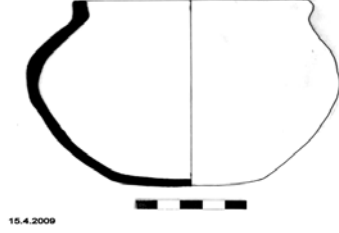
Envanter No	10.4.2009
Yeri	Iğdır-Meekli
Dönemi	Son Tunç
Ölçüleri	Ölçüleri: Ağız Çapı 8 Yükseklik 7,5 cm.
Renk Kodu	Gri 7.5 YR N4/ hamurlu
Astar	Hamurunun renginde astarlı

Envanter No	11.4.2009
Yeri	Iğdır-Melekli
Dönemi	Son Tunç
Ölçüleri	Ağız Çapı 7,3 Yükseklik 7,5.
Renk Kodu	Kahve 5 YR 5/6 hamurlu
Astar	Kahve 5 YR 4/4 astarlı

Envanter No	14.4.2009
Yeri	Iğdır-Melekli
Dönemi	Son Tunç
Ölçüleri	Ağız Çapı 10 Genişlik 13.5 Yükseklik 11,5 cm.
Renk Kodu	Kahve 5 YR 5/4 hamurlu
Astar	Hamurunun renginde astarlı

Envanter No	15.4.2009
Yeri	Iğdır-Melekli
Dönemi	Son Tunç
Ölçüleri	Ağız Çapı 11,9 Genişlik 14 Yükseklik 11 cm.
Renk Kodu	Kahve 5YR 5/4 hamurlu
Astar	Hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle alacalı

Envanter No	17.4.2009
Yeri	Iğdır-Melekli
Dönemi	Son Tunç
Ölçüleri	Ağız Çapı 11 Genişlik 14 Yükseklik 11,4 cm.
Renk Kodu	Kahve 5 YR 5/6 hamurlu
Astar	Hamurunun renginde astarlı, pişme nedeniyle alacalı

Kaynakça

Ablak 2011

Ablak, Ş., Iğdır'da Bulunup Kars Müzesi'ne Getirilen Orta Tunç, Son Tunç ve Erken Demir Keramiklerinin Değerlendirilmesi, (Danışman, Yrd. Doç. Dr. Akın Bingöl - Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

Balkaya 2009

Balkaya, T., Hurri-Mitanni Devleti, (Danışman, Doç. Dr. L. Gürkan Gökçek - Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ceylan 2008

Ceylan, A., Doğu Anadolu Araştırmaları, Erzurum-Erzincan-Kars-Iğdır 1998-2008, Güneş Vakfı Yayınları. Erzurum.

Darkot 1977

Darkot, B., Aras Maddesi, İslam Ansiklopedisi Cilt 1, M.E.B. Yayınları, Eskişehir.

Erdem 2009

Erdem, A.Ü., "Doğu Anadolu'da Demir Çağ Yivli Keramik Geleneği" (Danışman, Prof. Dr. Altan Çilingiroğlu - Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Harmankaya 1998

Harmankaya, S., Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri 3, Efe Yayınları, İstanbul.

Herodotos

Herodotos, Herodot Tarihi, (çev. Mümtekin Ökmen), Remzi Kitabevi, Ankara.

Köroğlu-Konyar 2005

Köroğlu, K., Konyar, E., "Van Gölü Havzasında Erken Demir Çağı Problemi", Arkeoloji ve Sanat Dergisi, İstanbul.

Kozbe 1989

Kozbe, G., "Van-Dilkaya Höyüğü Erken Transkafkasya Keramiği", VII. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Mayıs 1989, Antalya

Özfırat 2001

Özfırat, A., Doğu Anadolu Yayla Kültürleri, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Şenyurt 2005

Şenyurt, S.Y., "Büyükdıç", Doğu Anadolu'da bir Erken Demir Çağı Yerleşmesi, Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma

Merkezi, Ankara.

Ünsal 2008

Ünsal, V., “North-East Anatolia in the Third ThousandBc”, The Journal Of International Social Research Volume: 1, Issue: 3, Spring.

Ünsal 2006

Ünsal, V., “Karaz Kültürünün Kuzey Sınırı”, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Dergisi, Sayı 16, Erzurum.

Yılmaz 2006

Yılmaz, D., “Erken Tunç Çağında Güneydoğu Anadolu’da Oda Mezar Geleneği”, Anadolu 31, Ankara.